

Flåsjöodjuret - en saga eller verklighet.

av Daga Nyberg, Östersund

Man kan undra varför inte Flåsjöodjuret fått samma uppmärksamhet som Storsjöodjuret. Det finns en mängd vittnesbörd om en sjöoxe i Flåsjön i Strömsunds kommun i Jämtland. En sjö som har en till synes bottenlös "grubba" eller djuphål. Kanske finns här just ett samband, menar en del vittnen.

Julia Gustavsson i Gubbhögen (Gu 13) satt vid vävstolen en höstdag i början på 1920-talet. Fast det var rimfrost på marken lät hon korna gå ut och dricka i Flåsjön. Julia satte sig vid vävstolen igen men tittade ibland ut för att se till sina kor.

I viken 150 meter ifrån gården, där korna höll till, fick hon plötsligt se tre stora stenar i rad där inga stenar skulle finnas.

Men redan tidigare hade Julia i Gubbhögen upplevt Flåsjöodjuret.

Varmsommaren 1901 hade hon tillsammans med några pojkar från granngården rott över till Siljeåsen, till ett bönemöte där. Under mötet satt Julia vid ett fönster, som vätte ut mot sjön.

Plötsligt fick hon se något röra sig längs stranden. Det såg ut som tre stora pucklar, med avsevärt avstånd dem emellan. När den mystiska företeelsen befann sig mitt för Siljeåsen, sprang några pojkar ner till stranden, drog ut en båt och försökte ro ifatt odjuret.

Det försvann då undee vattenytan och sågs inte mer - för den gången.

Vem Julia Gustafsson var? Jo, Gustav Hedenvind-Erikssons mamma.

"Hals som en häst och ögon som tallrikar."

Kring sekelskiftet sågs Flåsjöodjuret också av två generationer Sundberg i Alanäset.

Emanuel Sundberg (Al 163) såg ett djur med tre pucklar, som kom simmande mot land. Varje puckel var en halv meter hög, och det som syn-
tes över vattnet var minst 15 meter. Djuret var svart.

Bara något år senare sågs djuret också av Gustaf Sandberg, Emanuels far, som tidigare tvivlat på sonens berättelse.

Så här berättar några andra vittnen:

En gång på 1890-talet blev Flåsjöns första ångbåt stannandes mitt ute på sjön, därför att kaptenen fått ögonen på en väldig sjöorm. Båten var på väg från Hafsnäs till Alanäs. På sydsidan av Haraholmarna dök odjuret upp. Det var stort som en holme, rapporterade kaptenen.

En annan man blev vittne till att Flåsjöodjuret låg och solade sig på stranden mellan Järvsand och Lövberga. Det låg med framkroppen uppe på stranden. Ögonen var stora som tallrikar och djuret var grovt som en häst bakom huvudet. Djurets färg var ljusgrå.

Andra har sett en sjöorm på stranden, som såg ut som en jättestor stock. När roddarna närmade sig Stornäsvikens strand slingrade djuret ihop sig, så det bildades som vågor på den förmenta stocken, som snabbt försvann i djupet.

"Bottenlös grubba - Flåsjöodjurets gömsle?"

Norr om Haraholmarna i Flåsjön finns en bottenlös djupgrubba, ett djuphål. Några timmerflottare, som draggat här, har vid olika tillfällen råkat på djuphålet. Inte ens med sexhundra meter lång dragg-
lina har man fått bottenkänning.

Flottarna har också vid flera olika tillfällen observerat liksom kraftiga strömmar just här. Också ångbåten stod ibland och stampade på samma ställe, liksom fångad av denna kraftiga motström.

Grubban sas finnas i Alaviken mellan Tallåsen och Lövvikslandet, närmare Tallåsen. Där har många sett hur föremål snurrat runt runt

som vid malströmmar.

En ingenjör, som mer systematiskt undersökte sjöns djup kring sekelskiftet, kom fram till att det till synes bottenlösa hålet var bara ett par meter brett. Somliga trodde grubban stod i förbindelse med havet och att det var där Flåsjöodjuret gömde sig, när det inte visade sig under långa mellanperioder.

"Hungerhallucinationer".

Lever Flåsjöodjuret i dag? Eller har det sjunkit i glömskans djup, liksom så många andra lokala sällsamheter? Företeelser, som under längre eller kortare tid varit samtalsämnet i byn, hållit människorna i skräck, förundran - eller beundran.

En blåsig oktobersöndag 1983 ringer jag runt till hembygdsintresserade personer i byarna kring Flåsjön för att få det senaste nytt om Flåsjöodjuret. Av sjutton samtal blev där inget napp.

Någon gång på 1920-talet försvann tydligen sjöormen i Flåsjön. Sjönk ner i djupgrubban? Eller tog sig ut i Bottenviken, eller kanske till någon annan fjällsjö med mystiska djuphål.

Birger Källberg, som kom till Havsnäs på 1930-talet som folkskollärare från Småland hade aldrig hört talas om Flåsjöodjuret. Han sitter just nu och sammanställer en bygdekrönika och ville gärna ha kopior av mina uppteckningar från Läns museet.

Tora Törner, dotter till en av mina sagesmän, fjärdingsmannen Olof Söderlund i Havsnäs, hörde aldrig sin far - som dog på 1930-talet - nämna något om monstret i sjön (Ha 401).

Tora menar att mycket av det mystiska som berättas av vår mormorsgeneration var hungerhallucinationer. Folk var ute i skog och mark och arbetade hårt, timmar i sträck, utan matsäck. I sitt utmattade tillstånd var det lätt till, att en vinkande gren blev en vittra och ljusets växlingar på vattnet ett skrämmande vidunder.

"Flåsjöodjurets motbilder".

För att återknyta till inledningens Flåsjöodjur kan jag inte stå

emot journalisten inom mig, som absolut vill återge ett par motbilder, för balansens skull.

Ingeborg Norlin rodde från slåttern till fäbodarna på andra sidan Flåsjön. Året var 1874. Hon såg då en timmerstock i vattnet, som vid närmare påseende visade sig vara en jättefisk med buken i vädret i solskenet. Hon slog till fisken med åran i huvudet det hårdaste hon kunde. Fisken slog tillbaka med stjärten och simmade ut ett stycke, där den återigen vände buken i vädret. Ingeborg var inte bängen. Hon drämde till igen med åran så fisken domnade. Med oändligt besvär fick hon upp besten i båten. Slåtterkarlarna trodde inte sina ögon, när Ingeborg sköt iland med en fisk som nästan fyllde båten. De trädde en stång genom gälarna och bar gäddan över axlarna med bakkroppen släpande på marken. När gäddan var uppgjord saltades den i två fjärdingar, således åtta pund. Totalvikt: 75 kilo (enligt Erik Brännholms uppteckning 1932) och längden 4 - 5 alnar. Det var Ingeborgs farbror, Mikael Holmberg (Ha 43, Ri 92), som bar gäddan.

Ett annat fiskafänge i Flåsjön: Ett byalag var ute på justring där Sörån rinner ner i Flåsjön! Det var år 1882 eller så". Då kom det en lake så stor att ingen vågade sätta justern i den. Man var rädd att laken skulle välta båten med stjärten om den fick justern i sig. En Hallin, som just höll justern, och som annars inte var tvehågsen av sig, var övertygad om att båten skulle stjälpas vid en tvekamp med denna jättelake.

Så - var det kanhända tre storgäddor Hedenvinds mamma såg på grundet? Och var det kanske Söråns jättelake, som spökat för alla de tjugotal ögonvittnen, som meddelade Erik Brännholm sina iakttagelser i början av 1930-talet?

Eller vad var det som hände med doldisen bland våra sjömonster, det mystiska Flåsjöodjuret?